

N:o 170.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående anslag till anordnande af utbildningskurser för kontrollassistenter; gifven Stockholms slott den 31 mars 1911.

Under återopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen

att såsom bidrag till anordnande af utbildningskurser för kontrollassistenter på extra stat för år 1912 anvisa ett anslag af 19,100 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att af nämnda belopp låta under innevarande år förskottsvis af tillgängliga medel för ändamålet utanordna 9,550 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Oskar Nylander.

*Utdrag af protokollet öfver jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 31
mars 1911.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
SWARTZ,
grefve HAMILTON,
MALM,
LINDSTRÖM,
NYLANDER,
VON SYDOW,
VON KRUSENSTIERNA.

Departementschefen, statsrådet Nylander, anförde.

Under anslagtiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar» finnes i riksstaten uppfördt ett anslag å 356,900 kronor, hvilket omfattar dels ett bestämdt anslag å 306,900 kronor till landtbruksinstitutet m. m., dels ett förslagsanslag å 50,000 kronor till understöd åt landtmannaskolor. Från det bestämda anslaget utgå vissa af Riksdagen till siffran bestämda ständiga anvisningar, för närvarande utgörande sammanlagdt 269,300 kronor. Återstoden är ställd till Kungl. Maj:ts disposition, dock med den inskränkningen att af de i denna återstod ingående besparingar å anslagen till lägre landtbruksskolor understöd anvisas till landtmannaskolor i de län, inom hvilka lägre landt-

bruksskola icke finnes. Till sådana landtmannaskolor har, såsom Eders Kungl. Maj:t täcktes erinra sig, genom nådigt beslut den 10 februari 1911 för innevarande år anvisats ett belopp af sammanlagdt 24,000 kronor.

Då Kungl. Maj:t vid 1901 års riksdag begärde en förhöjning i den till Kungl. Maj:ts disposition ställda delen af här ifrågavarande anslag, motiverades denna förhöjning därmed, att, sedan statsmakterna visat sitt intresse för jordbruket och dess binäringar genom inrättandet af ett särskildt jordbruksdepartement och anspråken på åtgärder till främjande af landtmannanäringarna under sådana förhållanden säkerligen komme att stegras, Kungl. Maj:t till sin disposition måste hafva nödiga medel till dylika åtgärders vidtagande i de fall, där sådana kunde finnas erforderliga. I sammanhang härmed omförmälde föredragande departementschefen, att på Kungl. Maj:ts pröfning redan vore beroende en framställning om statsbidrag till undervisningskurser för assistenter vid kontrollföreningar, hvilken, i händelse densamma bifölles, komme att föranleda en utgift, som borde utgå från nämnda anslag. Det härför erforderliga beloppet beräknades af departementschefen till 1,000 kronor, hvilket belopp sålunda ingick i den af Kungl. Maj:t begärda, till Kungl. Maj:ts disposition afsedda förhöjningen i ifrågavarande anslag.

Denna Kungl. Maj:ts framställning blef af Riksdagen bifallen. Genom nådigt bref den 7 juni 1901 ställde Kungl. Maj:t därefter angifna beloppet till landtbruksstyrelsens förfogande för anordnande af omförmälda utbildningskurser, i sammanhang hvarmed Kungl. Maj:t bemyndigade landtbruksstyrelsen att angående dessa kurser meddela erforderliga föreskrifter. Den 19 februari 1902 utfärdade landtbruksstyrelsen reglemente för de med statsmedel understödda utbildningskurser för kontrollassistenter (Sv. Förf.-saml. 1902 Bih. n:o 18), enligt hvilket reglemente dylik kurs skulle vara förlagd till landtmanna- eller landtbrukskola eller annan sådan anstalt, med hvilken landtbruksstyrelsen upprättat skriftligt aftal om kursens hållande. Till bestridande af de härmed förbundna kostnaderna skulle vederbörande äga uppbära dels ett belopp af 300 kronor för hvarje kurs, dels ock en afgift af 20 kronor för hvarje elev intill ett visst med landtbruksstyrelsen öfverenskommet antal. Hvarje elev skulle vid kursen erhålla kostnadsfri undervisning men vara skyldig att själf hålla sig med kost och husrum.

De föreningar — s. k. kontrollföreningar — inom hvilka de vid omordade kurser utbildade eleverna skulle komma att tjänstgöra, utgöra som bekant sammanslutningar af ett antal ladugårdsägare inom ett mindre område, hvilka gemensamt i sin tjänst antaga en person, som

på vissa bestämdt återkommande tider i hvar och en föreningsmedlems ladugård verkställer profmjölkning, utför fetthaltsundersökningar, bokför såväl resultaten af profmjölkningen och fettbestämningen som ock den till hvarje ko gifna foderkvantiteten och därefter med ledning af dessa siffror för hvarje ko uträknar ej endast hvad kon lämnat i mjölk och smör utan äfven den för producerandet häraf erforderliga fodermängden. Då den närmare kännedomen om de enskilda kornas produktionsförmåga, som genom utförande af dylika noggranna undersökningar vinnes, utgör en viktig förutsättning för såväl en ekonomisk hushållning som ett framgångsrikt förädlingsarbete inom ladugården, är det lätt att inse dessa föreningsars stora betydelse för utvecklingen af vår ladugårdsskötsel. Intresset för bildandet af dylika föreningar har också öfverallt i vårt land visat sig stort och antalet af dem har oafbrutet varit i starkt stigande. Den första föreningen bildades år 1898. År 1902 var det första hundratalet betydligt öfverskridet och nu uppgår antalet föreningar till öfver 700 med ett medlemsantal af mellan 9,000 och 10,000 såväl stora som små jordbrukare och med ett koantal af öfver 250,000. I alla våra grannländer har denna föreningsrörelse omfattats med det lifligaste intresse, men intet annat land har ännu nått upp till samma siffror som vi och ingenstädes är sambandet mellan föreningarnas arbete och det egentliga afvelsarbetet så fullständigt och planmässigt genomfördt som hos oss, något som gifvetvis i väsentlig mån bidragit till att åt dessa föreningar gifva ökad betydelse och starkare tillslutning.

Från och med år 1904 hafva statsmakterna lämnat denna föreningsrörelse sitt verksamma stöd, i det att vid 1903 års Riksdag på framställning af Kungl. Maj:t en förhöjning från 25,000 till 50,000 kronor ägde rum i anslaget till åtgärder för höjande af det mindre jordbruket i syfte, bland annat, att sätta Kungl. Maj:t i stånd att kunna lämna sådana kontrollföreningar statsbidrag, hvilkas medlemmar hufvudsakligen utgöras af mindre jordbrukare. Under samtliga de följande åren har vid beräkningen af ifrågavarande anslags slutsumma hänsyn alltid tagits till särskildt denna utgiftspost. I de sista årens förslagsberäkning har det till organisationsanslag och statsbidrag åt dessa kontrollföreningar erforderliga beloppet sålunda beräknats till icke mindre än 41,000 kronor.

Under de af mig här antydda förhållanden är det uppenbart, att behovet af tillgång till kontrollassistenter, fullt vuxna att utföra det maktpåliggande kontrollarbetet i föreningsmedlemmarnas ladugårdar, gjort sig allt starkare gällande. Efterfrågan på dem har varit stor ej endast på grund af att antalet föreningar oafbrutet vuxit, utan äfven

med anledning däraf att assistenterna betraktat platserna vid förenin-garna såsom öfvergångsplatser och i regel icke stannat på dem mer än högst tre år. År 1902 voro med understöd af statsmedel två utbildningskurser anordnade med sammanlagdt 49 elever. Under år 1910 uppgick kursernas antal till tolf, och vid dem utbildades då icke mindre än 292 kontrollassistenter.

Denna starka tillväxt i antalet kurser och elever har haft till gifven följd en motsvarande ökning i det till kurserna beviljade statsanslaget. För år 1910 uppgick detsamma till 10,000 kronor, hvilket belopp då kunde af Eders Kungl. Maj:t utan större olägenhet anvisas från före-nämnda anslag till undervisningsanstalter för jordbruk och landtmanna-näringar, enär besparingarna å detsamma under sagda år voro jämförelse-vis stora på grund af att hela det af 1909 års Riksdag under förevarande anslagstitel för trädgårdsundervisningen uppförda anslaget icke från årets början kunde komma till användning.

Landtbruksstyrelsen har nu i underdånig skrifvelse den 27 februari 1911 hemställt om medel för anordnande äfven under år 1911 af omförmälda utbildningskurser. Styrelsen har därvid anfört, att styrelsen för svenska veterinärläkarföreningen hos landtbruksstyrelsen gjort framställning om åtgärders vidtagande för spridande af kunskap i ladu-gårdshygien bland dem, som hafva att göra med kreaturens skötsel och vård, hvarvid framhållits, hurusom för sådant ändamål vore lämpligt, att undervisning i detta ämne meddelades bland annat vid de lägre landt-bruksläroverken samt vid kurser för utbildande af kontrollassistenter. Med anledning häraf har landtbruksstyrelsen i cirkulär till styrelserna för de med statsmedel understödda landtbruksskolorna i riket fäst bemälda styrelsers uppmärksamhet däpå, att vid sådan undersökning i veterinär-kunskap vid skolorna, som meddelades af veterinär, tillbörlig vikt borde läggas vid den del af ämnet, som afsåge ladugårdshygien, särskildt hygieniska åtgärder före, under och efter förlossningen samt dylika åtgärder till motarbetande af kastning, vanligen förekommande sjukdomar i lifmoder och jufver samt tuberkulos, och borde undervisningen, där så ske kunde, och i synnerhet i fråga om tuberkulos ske i förening med demonstrationer å lefvande och döda kreatur.

I likhet med styrelsen för svenska veterinärläkarföreningen syntes det äfven landtbruksstyrelsen önskvärdt, att sådan undervisning, om också gifvetvis i mindre omfattning, komme dem till del, som utbildades till kontrollassistenter och som endast undantagsvis genomgått landtbruks-skola, särskildt med fästadt afseende på den nära beröring, i hvilken

dessa under sin verksamhet komme med mindre ladugårdsägare och kreaturskötare.

Då denna undervisning, som syntes kräfva omkring fem föreläsningar, ej lämpligen kunde meddelas af de för assistenternas utbildning anställda lärare utan borde lämnas af veterinär, kunde ej undvikas, att ersättning af statsmedel härför måste beredas kursens föreståndare, och syntes densamma böra bestämmas till 50 kronor för hvarje kurs.

Om kursernas antal beräknades blifva 13 och afgiften för hvarje kurs, oberoende af antalet elever, beräknades till 350 kronor samt för öfrigt ersättningen såsom hittills utginge med 20 kronor för hvarje elev, därvid dessas antal af landtbruksstyrelsen beräknats till 300, skulle af statsmedel för år 1911 erfordras i förra afseendet 4,550 kronor och i det senare 6,000 kronor eller tillhopa 10,550 kronor.

I anslutning härtill har landtbruksstyrelsen hemställt, att Eders Kungl. Maj:t måtte anvisa ett belopp af 10,550 kronor till anordnande under år 1911 genom landtbruksstyrelsens försorg, i enlighet med förberörda reglemente med ofvan föreslagna tillägg rörande undervisning i ladugårdshygien, af undervisningskurser för utbildande af kontrollassistenter.

*Departement-
chefen.*

Anordnandet af kurser sådana som de här omförmälda är uppenbarligen en nödvändig förutsättning för att den för utvecklingen af landets ladugårdsskötsel så betydelsefulla kontrollföreningsrörelsen skall kunna vidmakthållas och fortfarande gå framåt. Då därtill ytterligare kommer, att staten genom särskilda anslag till täckande af såväl nybildade kontrollföreningars organisationskostnader som i gång varande föreningars årsutgifter söker uppmuntra och väcka intresse för bildande af nya föreningar särskildt bland landets mindre jordbrukare, synes det mig nödvändigt, att medel till anordnande af dessa kurser fortfarande bli ställda till landtbruksstyrelsens förfogande. Mot det belopp landtbruksstyrelsen för ändamålet begärt har jag icke något att erinra. Då assistenterna i allmänhet icke innehafva sina platser längre än tre år, måste för närvarande redan af denna anledning omkring 230 nya kontrollassistenter årligen utbildas, och då hänsyn därjämte tages till att antalet föreningar säkerligen fortfarande såsom hittills kommer att tillväxa, synes det vara nödvändigt att, såsom landtbruksstyrelsen beräknat, vid dessa kurser bereda plats till minst 300 elever.

Sedan det för kurserna erforderliga beloppet numera vuxit från ursprungligen beräknade 1,000 kronor till öfver 10,000 kronor, lämnar den till Kungl. Maj:ts disposition ställda delen af anslaget till undervis-

ningsanstalter för jordbruk och landtmannanärningar icke längre tillgång till hvad som kräfvdes utöfver det år 1901 beräknade beloppet. Under sådana förhållanden och då anledning finnes antaga, att krafvet på anslag fortfarande kommer att växa, synes det mig lämpligast att för ändamålet hos Riksdagen begära härför erforderliga medel på extra stat, därvid hänsyn måste tagas till behovet för såväl innevarande som nästkommande år.

På grund af hvad jag sålunda anfört hemställer jag alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen

att såsom bidrag till anordnande af utbildningskurser för kontroll-assistenten på extra stat för år 1912 anvisa ett anslag af 19,100 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att af nämnda belopp låta under innevarande år förskottsvis af tillgängliga medel för ändamålet utanordna 9,550 kronor.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet skulle aflåtas till Riksdagen af den lydelse, bilaga . . . till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Herman Schlytern.
